

حقوقي بن المل محي زيت در بستر ماليت معنوي

مؤلف:

م. حيو: محمدزاده كياني

۱۳۹۸

سرشناسه	محمد زاده کیانی، محبوبه، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدیدآور	حقوق بین الملل محیط زیست در بستر مالکیت معنوی / مولف محبوبه محمدزاده کیانی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات صالحیان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۴۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۳۳۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
موضوع	حقوق بین الملل محیط زیست
موضوع	Environmental law International
موضوع	حقوق محیط زیست
موضوع	Environmental law
موضوع	حقوق محیط زیست - ایران
موضوع	Environmental law-- Iran
موضوع	مدیریت محیط زیست
موضوع	Environmental management
موضوع	مالکیت معنوی (حقوق بین الملل)
موضوع	Intellectual property(International law)
رده بندی کنگره	K۲۵۸۸۵
رده بندی دیویی	۳۴ / ۰۴۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۷۷۷۴۷۸
تاریخ درخواست	۱۳۹۸/۰۴/۲۳
کد پیگیری	۵۷۷۵۸۵۷

حقوق بین الملل محیط زیست در بستر مالکیت معنوی

نویسنده	محبوبه محمد زاده کیانی
ناشر	صالحیان
نوبت چاپ	اول
تاریخ نشر	۱۳۹۸
تیراژ	۱۰۰۰
صفحه آرا	کرمی
قیمت	۴۰۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۳۳۱-۲

تهران، میدان انقلاب، کارگر جنوبی، خیابان شهدای ژاندامری، پلاک ۱۲۷ واحد ۳

تلفن: ۰۹۱۹۰۸۱۰۱۴۲-۶۶۹۷۹۳۰۰

سایت انتشارات: www.pubsalehiyan.ir

فهرست

۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	فصل ۱: مقدمه
۱۵.....	فصل ۲: حقوق بین الملل - محیط زیست: مبانی و مفاهیم
۱۶.....	۱-۱-۲- حقوق محیط زیست
۱۶.....	۲-۱-۲- حقوق بین الملل محیط زیست
۱۷.....	۳-۱-۲- جنبه‌های جهانی محیط زیست
۱۷.....	۱-۳-۱-۲- مجامع بین المللی
۱۹.....	۲-۳-۱-۲- کنوانسیون بین المللی
۲۱.....	۴-۱-۲- هدف رژیم‌های تعیین کننده مسئولیت مدنی خسارات زیست محیطی
۲۳.....	۵-۱-۲- عناصر ضروری رژیم‌های تعیین کننده مسئولیت مدنی خسارات زیست محیطی
۲۴.....	۶-۱-۲- مالکیت معنوی
۲۴.....	۲-۲- مبحث دینی
۲۴.....	۱-۲-۲- دین و محیط زیست
۲۵.....	۱-۲-۲- آلودگی هوا
۲۶.....	۲-۱-۲-۲- دفع زباله
۲۸.....	۳-۱-۲-۲- فضای سبز
۲۹.....	۲-۲-۲- انسان و محیط زیست
۲۹.....	گفتار اول: فلسفه خلقت
۳۲.....	الف. نگاه انسان معتقد
۳۴.....	ب. نگاه انسان غیرمعتقد
۳۴.....	۳-۲-۲- نگاه قانون اساسی به محیط زیست
۳۵.....	۳-۲- مالکیت معنوی و محیط زیست
۳۶.....	۱-۳-۲- نظام حق مالکیت مؤلف

۳۶.....	۲-۳-۲- آثار مورد حمایت
۳۶.....	۳-۳-۲- شرایط برخورداری آثار از حمایت قانون حقوق مؤلف
۳۷.....	۴-۳-۲- حقوق مادی
۳۷.....	۵-۳-۲- حقوق اخلاقی (معنوی)
۳۸.....	۶-۳-۲- قلمرو حق مالکیت مؤلف
۳۹.....	۷-۳-۲- نظام حقوق مالکیت صنعتی تجاری
۳۹.....	انواع آثار مورد حمایت در نظام حق مالکیت
۳۹.....	اختراع
۴۰.....	ضوابط تحقق اختراع
۴۲.....	انواع حقوق اعطای در نظام حق مالکیت صنعتی
۴۳.....	تفاوت حق مخترع و حق مؤلف
۴۳.....	۴-۲- حق مالکیت معنوی، تاریخچه آن
۴۳.....	۱-۴-۲- تاریخچه حقوق مالکیت معنوی در جهان مالکیت معنوی و تاریخچه آن
۴۴.....	۲-۴-۲- پیشینه تاریخی در ایران
۴۵.....	۵-۲- حقوق بین المللی و مالکیت‌های معنوی
۴۷.....	۱-۵-۲- حقوق مالکیت معنوی جنبه‌های اقتصادی
۵۲.....	۶-۲- بررسی فقهی حقوق مالکیت معنوی
۵۵.....	۷-۲- سیر تاریخی حقوق محیط زیست در جهان
۵۷.....	۱-۷-۲- سیر تاریخی محیط زیست در ایران
۵۹.....	۸-۲- عوامل محدود کننده حقوق محیط زیست و مالکیت معنوی
۶۰.....	۹-۲- ارتباط حقوق مالکیت معنوی و حقوق محیط زیست
۶۱.....	فصل ۳: ابعاد زیست محیطی در حقوق مالکیت معنوی
۶۲.....	۱-۳- انواع حقوق مالکیت معنوی در ایران
۶۳.....	۱-۱-۳- نظام حقوق مالکیت صنعتی تجاری
۶۳.....	انواع آثار مورد حمایت در نظام حق مالکیت صنعتی
۶۳.....	اختراع
۶۳.....	ضوابط تحقق اختراع
۶۶.....	۲-۱-۳- نظام حق مالکیت مؤلف
۶۶.....	شرایط برخورداری آثار از حمایت قانون حقوق مؤلف
۶۸.....	۲-۱-۳- قلمرو حق مالکیت مؤلف

۶۹.....	۳-۱-۳- انواع حقوق اعطایی در نظام حق مالکیت صنعتی و تجاری
۷۰.....	۳-۱-۴- تفاوت حق مخترع و حق مؤلف
۷۰.....	۳-۲- پیشنهادی برای حقوق مالکیت فکری
۷۲.....	۳-۲-۱- پیشینه ی توسعه ی پایدار زیست محیطی
۷۳.....	۳-۲-۲- پیشینه ی اقتصاد سبز
۷۵.....	۳-۳- محدودیتهای حق مالکیت در ایران
۷۸.....	۳-۳-۱- محدودیتهای حقوق مالکیت معنوی در حقوق بین الملل
۷۹.....	۳-۴- بالانس بین حق مالکیت معنوی
۸۲.....	لایحه حمایت از مالک فکری، در دولت یازدهم
۸۴.....	۳-۵- حقوق زیست محیطی
۸۵.....	۳-۵-۱- انواع حقوق زیست محیطی
۸۵.....	نسل اول، حقوق مدنی و سیاسی
۸۶.....	نسل دوم، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۸۶.....	۳-۵-۱- آلودگی
۸۸.....	۳-۵-۱-۲- فضای سبز
۸۹.....	۳-۵-۱-۳- دفع پسماند
۸۹.....	۳-۵-۲- پیشینه حقوق محیط زیست
۹۱.....	منابع حقوق بین الملل محیط زیست
۹۲.....	کنفرانس استکهلم
۹۳.....	منشور جهانی طبیعت
۹۳.....	کنفرانس ریو
۹۴.....	۳-۶- ابعاد زیست محیطی حقوق مالکیت فکری
۹۵.....	۳-۶-۱- مبانی حمایت حقوق مالکیت فکری از اختراعات زیست محیطی
۹۵.....	۳-۶-۲- نظریه ی بی طرفی نظام حقوق مالکیت فکری
۹۶.....	۳-۶-۳- نظریه ی سیستمی نظام حقوق مالکیت فکری
۹۸.....	۳-۷- نقش حقوق مالکیت فکری در توسعه ی پایدار زیست محیطی
۱۰۱.....	۳-۸- محدودیت حق دارنده ی حق
۱۰۳.....	فصل ۴: شناسایی حمایت های بین المللی در حقوق مالکیت معنوی محیط زیست
۱۰۴.....	۴-۱- حقوق مالکیت انتقال فناوری
۱۰۴.....	۴-۱-۱- انتقال فن آوری

۱۰۵.....	۴-۱-۲- انتقال فن آوری بر آمده از استفاده ژنتیکی
۱۰۶.....	انواع حقوق مالکیت فکری و نقش آنها در حفاظت از محیط زیست
۱۰۶.....	اختراع
۱۰۷.....	۴-۱-۳- دامنه محدودیتهای تکنولوژی بر اساس منابع ژنتیکی
۱۰۸.....	۴-۱-۴- رفع موانع انتقال تکنولوژی
۱۱۰.....	۴-۱-۴-۱- سیستم ورقه ی اختراع زیست محیطی
۱۱۱.....	۴-۱-۴-۲- سیستم ردیابی سریع ثبت اختراعات سبز
۱۱۳.....	۴-۲- حق مالک فکری در کنوانسیونها
۱۱۵.....	معاهده همکاری ثبت اختراع
۱۱۵.....	موافقت نامه جنبه های تجاری حقوق مالکیت فکری (تریپس)
۱۱۶.....	دیگر معاهدات بین المللی در حمایت از مالکیت صنعتی
۱۱۶.....	۴-۳- نقش حقوق مالکیت فکری در توسعه زیستی
۱۱۷.....	۴-۴- منابع بیولوژیکی انتقال تکنولوژی
۱۱۹.....	۴-۵- دسترسی تقسیم سود بر اساس منابع ژنتیکی
۱۲۰.....	۴-۶- تعهدات دسترسی بر تقسیم سود در سوانسیون تن زیستی و پروتوکل ماگویا
۱۲۵.....	۴-۷- دستورالعمل BONNE
۱۳۲.....	۴-۸- موافقت نامه ی تریپس
۱۳۴.....	۴-۹- پروتکل کارتاژها
۱۳۵.....	۴-۱۰- مفهوم ایمنی زیستی
۱۳۷.....	فصل ۵: سخن پایانی
۱۴۲.....	پیشنهادهای
۱۴۵.....	منابع

پیشگفتار

موضوع محیط زیست از اساسی‌ترین موارد تأثیرگذار بر زندگی جوامع اجتماعی در قرن حاضر می‌باشد و علت اهمیت این مسأله آن است که علانم تهدید کننده حیات بشری نمایان شده و نسل حاضر و حتی آینده بدلیل آلودگی‌های محیط زیستی با تهدید مواجه ساخته است به عبارتی انسان بدون داشتن محیط زیستی سالم قادر به زندگی نخواهد بود و بر همین اساس حمایت از محیط زیست و تأمین راهکارهایی در این راستا یکی از مهم‌ترین نیازهای اساسی برای ادامه حیات مورد توجه و عنایت همگان قرار گرفته است. به همین خاطر نیاز به همکاری و مشارکت کشورها در امر اعمال تکنولوژی پاک به خوبی مشهود گردیده است. در کنوانسیون تغییرات آب و هوایی، کشورها سعه‌یافته متعهد به ارائه مساعدت مالی و همکاری در انتقال تکنولوژی به کشورهای در حال توسعه برای اتخاذ تکنولوژی پاک و سازگار با پیامدهای تغییرات آب و هوایی گردیدند و مقرر شده که کشورها تعهداتشان را به طور مشترک انجام دهند، ولی با وجود اجرای مشترک تعهدات، اهداف کنوانسیون عملی نگردیده است و امروزه جذب تکنولوژی‌ها از طریق کنوانسیون زیست محیطی به طور نا امید کننده‌ای کند بوده و میزان موفقیت روش‌های ایجاد شده در خصوص انتقال تکنولوژی ضعیف مانده است. تکنولوژی عنصر اصلی رشد اقتصادی می‌باشد و میزان و مسیر تغییرات تکنولوژیکی عمدتاً اثرات زیست محیطی فعالیت‌های اقتصادی را مشخص می‌سازد و باعث آلودگی و تخریب محیط‌های زیست محیطی می‌شود. توسعه اقتصادی در کشورهای در حال توسعه خیلی سریع است، اما این کشورها با دنبال نمودن روند قدیمی انتشار گازهای گلخانه‌ای که کشورهای توسعه‌یافته را می‌نمودند، نمی‌توانند توسعه اقتصادی پایدار را داشته باشند و کاربرد تکنیک‌های زیان آور زیست محیطی در شمار زیادی از کشورها به معضل بزرگی برای جامعه بین‌المللی تبدیل گردیده است. به همین خاطر نیاز به همکاری و مشارکت کشورها در امر انتقال تکنولوژی پاک به خوبی مشهود گردیده است. در کنوانسیون تغییرات آب و هوایی، کشورهای توسعه‌یافته متعهد به ارائه مساعدت مالی و همکاری در انتقال تکنولوژی به کشورهای در حال توسعه برای اتخاذ تکنولوژی پاک و سازگار با پیامدهای تغییرات آب و هوایی گردیدند و مقرر شده که کشورها تعهداتشان

را به طور مشترک انجام دهند، ولی با وجود اجرای مشترک تعهدات، اهداف کنوانسیون عملی نگردیده است و امروزه جذب تکنولوژی‌ها از طریق کنوانسیون زیست محیطی به طور نا امید کننده‌ای کند بوده و میزان موفقیت روش‌های ایجاد شده در خصوص انتقال تکنولوژی متفاوت بوده است. به همین جهت ما برآنیم که نسبت حقوق مالکیت معنوی با حقوق بین الملل محیط زیست را با توجه به انتقال تکنولوژی و مبحث اختراعات و نوآوری‌های مرتبط مورد بررسی قرار دهیم.